
Univerzita Karlova si připomněla padesáté výročí Palachovy oběti

Univerzita Karlova si připomněla padesáté výročí Palachovy oběti

Na připomínku významného činu Jana Palacha uspořádala ve dnech 16. a 17. ledna Univerzita Karlova společně s dalšími institucemi a Studentskou radou FF UK sérii akcí nazvanou Jan Palach – naše svědomí. Její součástí byl také tradiční pietní akt u pamětní desky na hlavní budově Filozofické fakulty UK a večerní panelová diskuse ve stejné budově. Univerzita Karlova se stala i spolupředatelem mezinárodní konference Jan Palach a další živé pochodně v sovětském bloku za účasti zástupců států, v nichž se obětovaly další „živé pochodně“.

Desítky lidí zaplnily ve středu večer prostor před pamětní deskou u budovy Filozofické fakulty, kde probíhala pietní vzpomínka na Jana Palacha – studenta historie a politické ekonomie na zdejší fakultě. Přítomní řečníci reflektovali čin upálení Jana Palacha a připomněli historické okolnosti a příčiny jeho osudného rozhodnutí obětovat svůj život za ideály svobody a demokracie.

Děkan Filozofické fakulty Michal Pullman připomněl revoluční dění na univerzitě a studentské protesty krátce po Palachově smrti, kdy bylo poprvé – byť neoficiálně – náměstí před fakultou pojmenováno po Janu Palachovi. Hana Machková, rektorka Vysoké školy ekonomické v Praze, kde Jan Palach dva roky studoval, zdůraznila osobní statečnost, která je aktuální i v dnešní době. Rektor ČVUT Vojtěch Petráček zase připomněl řadu mladých lidí v Československu i dalších zemích východní Evropy, které Palachův čin inspiroval k podobnému protestu proti společenskému dění. Rektor Univerzity Karlovy Tomáš Zima vyjádřil přání, aby už v budoucnu nebylo potřeba dalších živých pochodní.

Palachův čin měl smysl

Následné diskuse o Janu Palachovi ve Velké aule Filozofické fakulty se zúčastnily desítky studentů, pedagogů i zástupců široké veřejnosti. Mezi panelisty patřili ombudsmanka Anna Šabatová a teolog Tomáš Halík, pamětníci osmašedesátého roku, které doplnili mladí historici Kristina Andělová z Ústavu soudobých dějin AV ČR a Jakub Jareš, jeden z autorů monografie Jan Palach 69. Debatu moderoval historik Matěj Spurný z Filozofické fakulty. Ten úvodem promluvil o „kultu“ Jana Palacha, kterému zároveň podle jeho názoru chybí hlubší reflexe. Stejně jako jemu chybí veřejná diskuse a interpretace osmašedesátého roku i Anně Šabatové, která zdůraznila formativní roli roku 1968 pro celou jednu generaci. Na její slova navázali panelisté i diskutující z publika, kteří často hledali paralely mezi současnou situací a rokem 1969, kdy se Jan Palach upálil. Tomáš Halík podotkl, že ač jsou kulisy jiné než tehdy, kdy republiku okupovala sovětská vojska a byla znovu zavedena cenzura, hodnoty, za které Palach položil život, jsou stále aktuální. Mluvil také o hledání pravdy v době falešných zpráv a řetězových mailů v zemi, kde politické špičky neváhají upřednostňovat namísto českých zájmů zájmy komunistické mocnosti.

Jakub Jareš v návaznosti na tato fakta přirovnal současnost k neonormalizaci. Kristina Andělová upozornila na schopnost Jana Palacha citlivě reagovat na plíživý nástup normalizace, kdy si blížící se ztrátu svobody většina lidí ještě neuvědomovala. Také dnes je podle Andělové zřetelná změna nálady, návrat normalizační rétoriky, pasivity a letargie. Právě proti ní se přitom Jan Palach snažil svým činem společnost burcovat. V debatě tak několikrát zazněla výzva k obraně humanistických ideálů, soudržnosti a zájmu o veřejný život.

První pochodně vzplála v Polsku

Ve čtvrtek 17. ledna se konala ve Vlasteneckém sále Karolina mezinárodní konference Jan Palach a další živé pochodně v sovětském bloku, jejíž téma bylo věnováno historickému a morálnímu dopadu činu sebeobětování. Kromě zástupců slovenského Ústavu paměti národa se akce zúčastnili také historici ze zemí, v nichž se obětovaly další „živé pochodně“. Možná málokdo ví, že první obětí byl Polák Ryszard Siwiec, který se v září 1968 upálil na protest proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Přestože svědkem jeho činu byly tisíce účastníků slavnosti dožínek, policii se jeho protest dlouho dařilo před veřejností tajit. Také v dalších zemích, kde vzplály „živé pochodně“, se komunistická strana obávala, aby se hrdinský čin nestal symbolem protikomunistického odporu. Proto docházelo k manipulaci s fakty, zkreslování skutečnosti a ničení důkazů. Také o tom má být chystaná publikace zaznamenávající příběhy živých pochodní.